

ANALIZA POKAZATELJA SIROMAŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2000.GODINE

Oršulić, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:746881>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-02**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**ANALIZA POKAZATELJA SIROMAŠTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2000.GODINE**

Mentor:

Doc.dr.sc. Maja Mihaljević Kosor

Student:

Josipa Oršulić

Split, rujan, 2020.

SADRŽAJ:

1	UVOD.....	1
1.1	Definicija problema.....	1
1.2	Cilj rada.....	1
1.3	Metode rada.....	1
1.4	Struktura rada.....	1
2	SIROMAŠTVO.....	3
2.1	Apsolutno siromaštvo.....	4
2.2	Relativno siromaštvo.....	4
2.3	Subjektivno siromaštvo.....	5
2.4	Siromaštvo u Republici Hrvatskoj.....	5
3	POKAZATELJI SIROMAŠTVA U RAZDOBLJU OD 2001. DO 2009.	6
3.1	Stopa relativnog siromaštva prema dobi i spolu.....	6
3.2	Stopa relativnog siromaštva prema tipu kućanstva.....	7
3.3	Stopa relativnog siromaštva prema ekonomskoj aktivnosti i spolu.....	8
4	POKAZATELJI SIROMAŠTVA U RAZDOBLJU OD 2010. DO 2018.	10
4.1	Stopa rizika od siromaštva.....	11
4.2	Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti.....	11
4.3	Stopa teške materijalne deprivacije.....	11
4.4	Osobe koje žive u kućanstvu s vrlo niskim intenzitetom rada.....	13
4.5	Stopa rizika od siromaštva prema tipu kućanstva.....	14
4.6	Stopa rizika od siromaštva prema stupnju obrazovanja.....	16
4.7	Stopa rizika od siromaštva prema spolu i dobi.....	17
4.8	Ostali pokazatelji siromaštva.....	19
4.8.1	Pokazatelj dohodovne nejednakosti.....	19
4.8.2	Raspršenost oko praga siromaštva.....	19
4.8.3	Stopa rizika od siromaštva prema statusu stanovanja.....	20

4.8.4	Usporedba Hrvatske i ostalih članica Europske unije u 2018.	21
5	BORBA PROTIV SIROMAŠTVA	22
5.1	Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH (2014.-2020.)	22
5.2	Europa 2020.	23
	ZAKLJUČAK	25
	LITERATURA.....	27
	SAŽETAK	29
	SUMMARY	30

1 UVOD

1.1 Definicija problema

Siromaštvo je jedan od gorućih problema u cijelom svijetu, pa tako i u Republici Hrvatskoj. Ako se država bori s velikom brojem siromašnih to negativno utječe na cijelo gospodarstvo. Poznata je činjenica da su najsiromašnije države u svijetu one s najvećim stopama siromaštva. Na ozbiljnosti problema ukazuju brojna istraživanja i statistički podaci objavljeni od strane hrvatskih, te međunarodnih organizacija. Iako je došlo do poboljšanja životnih standarda kao što su mogućnost obrazovanja, zdravstvena zaštita, produljenje životnog vijeka, te brojni drugi problem siromaštva i dalje ne jenjava. Hrvatska se i kroz povijest uvijek susretala s ovim problemom. Uzmu li se u obzir ostale članice Europske unije, Hrvatska je zasigurno jedna od najpogođenijih zemalja. Stopa rizika od siromaštva je najvažniji pokazatelj siromaštva, a u Hrvatskoj iznosi 20%. U fokusu ovog istraživanja bit će analiza pokazatelja siromaštva. Kako bi podaci bili pregledniji i jasniji analiza će se podijeliti u dva razdoblja od 2001. do 2009. i od 2010. do 2018. (podaci za 2019. još nisu dostupni).

1.2 Cilj rada

Cilj rada je analiza indikatora siromaštva u razdoblju od 2000. do danas. Isto tako koje dobne skupine stanovništva su najugroženije i odnos između žena i muškaraca. Osim analize svrha ovog rada jest dati cjelovitu analizu siromaštva u RH. Nastojat će se naći i potencijalne ideje za suzbijanje ovog problema i aktualne ili nadolazeće reforme kojima se Vlada nastoji boriti protiv siromaštva.

1.3 Metode rada

Metode korištene u izradi ovog rada jesu: metoda prikupljanja, analize i deskripcije. Uz ove navedene metode također su korištene i metoda indukcije i dedukcije prikupljenih podataka te metoda komparacije.

1.4 Struktura rada

U prvom dijelu rada ukratko će biti objašnjen pojam siromaštva, te osnovni pojmovi vezani uz njega. Nakon toga na red dolaze pokazatelji siromaštva koji su glavna tema ovog završnog rada. Sprovesti će se detaljna analiza pokazatelja siromaštva u Republici Hrvatskoj. Prikazat će se njihova promjena u razdoblju od dva desetljeća. Osim toga, usporedbom stanja u Hrvatskoj s ostalim zemljama članicama Europske Unije pobliže će se moći dočarati stvarna

slika siromaštva Republike Hrvatske. Na samom kraju ovog završnog rada bit će prikazane i reforme te aktivnosti kojima RH nastoji suzbiti siromaštvo.

2 SIROMAŠTVO

„Nijedno društvo u kome je najveći dio stanovništva siromašan i jedan ne može napredovati i biti zadovoljno“.

Adam Smith, 1776.

Siromaštvo se može opisati kao stanje u kojem pojedinci ili kućanstvo posjeduju nedovoljno novca ili drugih materijalnih stvari kako bi zadovoljili svoje osnovne životne potrebe te sudjelovali u društveno prihvatljivom životnom standardu. U današnjem društvu ne postoji opće prihvatljiva definicija siromaštva. Osnovni pojmovi vezani uz siromaštvo su loš materijalni status, nedostatak društvene moći, neadekvatni uvjeti stanovanja, nepostojanje prava glasa zatim određeni životni stil i stavovi. Siromaštvo postoji u određenom društvu kada jedna ili više osoba nisu u mogućnosti doseći određeni nivo ekonomskog blagostanja koji se smatra prihvatljivim minimumom po standardima datog društva.¹ Ova definicija ukazuje na to da se siromaštvo drugačije definira u različitim dijelovima svijeta to jest poimanje siromaštva nije isto u Hrvatskoj, Indiji ili Južnom Sudanu. Iz ovoga se da zaključiti kako je siromaštvo određeno različitim vrijednostima, normama ili okolnostima koje vladaju u društvu. Ujedinjeni narodi proglasili su dan 17. listopada danom borbe protiv siromaštva.

Svjetska banka definira siromaštvo kao materijalni deficit², koji uzrokuje slabe socijalne odnose, nisko samopouzdanje i bespomoćnost te nesigurnost i ovisnost o drugima. Oni smatraju da je siromašna ona osoba koja na dnevnoj bazi raspolaže iznosom manjim od 1,25 dolara, približno 8 kuna.

Kako je svijet s godinama napredovao i rastao tako se mijenjala sama definicija siromaštva. Početkom 20. stoljeća britanski društveni reformator Benjamin S. Rowntree istraživanjem uvjeta življenja siromašnih građana Yorka dolazi do zanimljivog zaključka³. Smatrao je da stil života nije temeljni uzrok siromaštva, već da ja problem u strukturnim značajkama društva poput nejednake distribucije prihoda i bogatstva. Daljnjim razvojem društva dobiva brojna obilježja i faktore koji ovaj fenomen odvede u drugu dimenziju. Upravo zbog toga za siromaštvo se kaže da je fenomen s mnogo lica. Višedimenzionalnost siromaštva očituje se u stanju koje obilježava dugotrajna ili stalna uskraćenost resursa, sposobnosti, mogućnosti

¹ Pradhan M., Ravillion M. (1998.): Measuring Poverty Using Qualitative Perceptions of Welfare

² World Bank, (2000.) Making Transition Work for Everyone: Poverty and Inequality in Europe and Central Asia

³ Rowntree B.S. (1901.): Siromaštvo: studija života u gradu

izbora, sigurnosti i moći koje su nužne za odgovarajući životni standard i ostvarenje drugih građanskih, ekonomskih, političkih, kulturnih, i socijalnih prava.⁴

Siromaštvo je jedan od gorućih problema u Hrvatskoj. Može se reći kako je RH ulaskom u Europsku uniju počela pridavati veću pažnju ovom problemu.

Razni su načini definiranja siromaštva, ali najznačajnije i o kojem se najviše priča je podjela na apsolutno i relativno siromaštvo.

2.1 Apsolutno siromaštvo

Ovaj tip siromaštva još se naziva i „siromaštvo na rubu opstanka“. Kao što se da zaključiti iz samog imena, riječ je tipu siromaštva gdje osobe nisu u mogućnosti zadovoljiti osnovne životne potrebe (hrana, stambeni prostor, odjeća, pitka voda) koje su im neophodne za normalan život i mogućnost obavljanja rada. Mjerenje apsolutnog siromaštva omogućuje nam utvrđivanje minimalnog dohotka koji je nužan za ispunjenje tih potreba.⁵ Svaka osoba čiji prihod ne doseže taj minimalni dohodak smatra se siromašnom.⁶ Bitna pretpostavka ovog tipa siromaštva je ta da je svakom čovjeku potrebna ista količina dobara za preživljavanje, što dovodi do toga da je granica apsolutnog siromaštva uvijek ista neovisno o društvima, te na nju utječu samo troškovi života. Za čovjeka se kaže da je apsolutno siromašan nada je na rubu egzistencije. Ovaj koncept se povezuje s nerazvijenim zemljama i zemljama u razvoju odnosno sa zemljama nižeg životnog standarda.

Apsolutno siromaštvo može se ublažiti ako se ostvari gospodarski rast na održivoj ljestvici ili pak poraste prosječni dohodak. Uza sve to gospodarski rast mora biti neutralan s obzirom na raspodjelu dohotka ili smanjivanje dohodovne nejednakosti. Važnost pravednog rasta igra presudnu ulogu u povećavanju dohotka siromašnim osobama. Povećanje dohotka siromašnih osoba pruža im mogućnost zapošljavanja te samim time bijeg iz ralja siromaštva.

2.2 Relativno siromaštvo

Relativno siromaštvo ujedno se naziva i „siromaštvo uslijed nejednakosti“. Razlika je u tome što se ovdje siromaštvo utvrđuje na nacionalnoj razini. Zanemarujući apsolutne potrebe, ljudi se mogu smatrati siromašnima ako su njihovi standardi niži od standarda drugih osoba u istoj zemlji. Relativno siromaštvo se određuje na temelju životnih standarda koji se u određenom

⁴ Bejaković P.(2005.): Siromaštvo, str.133.

⁵ Stropnik N.(1994.): Linija siromaštva-osnovni koncepti

⁶ Šućur Z.(2001.): Siromaštvo:teorije, koncepti i pokazatelji

društvu i vremenskom razdoblju smatraju prihvatljivim. Bit ovog tipa siromaštva je u tome da se neki članovi društva smatraju siromašnima tek kada ih se uspoređi s drugim članovima te zajednice. Isto tako s razvojem čovječanstva mijenjaju se i stvari koje se smatraju luksuznim, te s vremenom postaju dio normale. Uzmimo u obzir toplu vodu ili struju. U većini današnjih društava ove dvije stvari se smatraju neizostavnim dijelom života, no vrati li se film malo u prošlost isključivo oni najbogatiji bili su u mogućnosti sebi osigurati toplu vodu i struju. Biti relativno siromašan označava nemogućnost pojedinca ili obitelji da ostvari prihvatljiv standard življenja. Obitelji koje ne posjeduju telefon, stroj za pranje rublja, televizor u boji ili ne mogu kupiti jedne novine i tjedne novine u našoj okolini bit će definirane kao relativno siromašne.⁷ Ovim načinom definiranja siromaštva koriste se razvijenije zemlje.

2.3 Subjektivno siromaštvo

Ono se bazira na samoprocjeni pojedinca. Svaki pojedinac donosi subjektivnu odluku da li je bogat ili ne. Budući da se radi o subjektivnoj procjeni ona ne mora biti stvarni pokazatelj siromaštva. Razlog tomu je što ljudi imaju tendenciju da se uspoređuju s ljudima boljeg imovinskog stanja od njih samih.

2.4 Siromaštvo u Republici Hrvatskoj

Otkako je RH postala punopravna članica Europske unije, to joj je omogućilo sudjelovanje u strategiji Europa 2020⁸. Jedan od temeljnih ciljeva te strategije jest smanjenje broja siromašnih na razini cijele Europe za 20 milijuna. Hrvatskoj je bitno da se donesu određeni programi i politike kako bi se smanjile razlike u siromaštvu unutar njenih regija. Rizik od siromaštva u Hrvatskoj najviše pogađa područja na istoku i jugoistoku zemlje, uglavnom uz granicu sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom, koja su bila najugroženija u Domovinskom ratu 90-ih godina kao i ruralna područja.

⁷ Malenica Z. (2011): Siromaštvo u Hrvatskoj (1990-2010), str. 69.

⁸ Izvor: www.vlada.hr

3 POKAZATELJI SIROMAŠTVA U RAZDOBLJU OD 2001. DO 2009.

Pokazatelj siromaštva u ovom razdoblju računa se na dva načina, ovisno o tome ubrajaju li se u kućni dohodak novčana i naturalna primanja ili samo novčana. Prianja u naturi su dobra usluge proizvedene na vlastitom imanju, poduzeću ili obrtu, a koriste se za osobne potrebe. U razdoblju od 2001. do 2009. analiza pokazatelja siromaštva prikazana je s dohotkom u naturi i novčanim primanjima. Za usporedbu s ostalim zemljama Europske unije koristi se samo novčani dohodak zbog toga što brojne zemlje EU ne prikupljaju podatke o naturalnom dohotku. Kod preračunavanja kućnog dohotka u ekvivalentni dohodak korištena je modificirana OECD-ova ljestvica.

Ekvivalentni dohodak dobije se tako da se ukupni dohodak kućanstva podijeli s ekvivalentnom veličinom kućanstva izračunanom prema modificiranoj OECD-ovoj ljestvici. Prema ovoj ljestvici nositelju kućanstva se dodjeljuje koeficijent 1, ostalim članovima obitelji ako su stariji od 14 godina dodjeljuje se koeficijent 0,5, a djeci mlađoj od 14 godina koeficijent 0,3.⁹ Ova metoda se koristi kako bi se odredio ravnomjeren udio svakog člana kućanstva u stjecanju zajedničkog prihoda.

3.1 Stopa relativnog siromaštva prema dobi i spolu

Tablica 1: Stopa siromaštva prema dobi i spolu od 2001. do 2009.

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Dobno –spolne skupine									
0-15 godina	15,9	16,7	15,2	14,8	19,7	13,8	15,4	15,4	19,2
Muškarci	13,9	17,9	15,6	13,7	18,2	14,1	14,9	15,0	19,0
Žena	18,0	15,4	14,7	15,9	21,3	13,5	16,0	15,8	19,3
16-24 godine	15,2	16,4	15,4	13,1	15,3	11,9	15,0	14,4	16,0
Muškarci	16,6	19,0	16,2	13,5	15,9	12,6	14,2	13,7	16,0
Žene	13,6	13,5	14,6	12,7	14,7	11,1	15,9	15,2	16,1
25-49 godina	13,3	13,9	12,5	12,3	13,1	11,2	11,7	10,8	12,3
Muškarci	12,6	14,0	12,4	12,3	12,9	11,2	11,5	10,2	12,2
Žene	14,0	13,7	12,7	12,4	13,2	11,3	11,9	11,4	12,3
50-65 godina	14,7	17,6	15,5	15,0	15,6	14,7	16,9	15,5	14,6
Muškarci	13,8	16,9	15,4	14,8	15,0	13,6	16,8	15,7	14,1

⁹ OECD (2020), Poverty rate (indicator). doi: 10.1787/0fe1315d-en (Accessed on 15 August 2020)

Žene	15,5	18,3	15,5	15,1	16,1	15,6	17,0	15,4	15,0
65 i više godina	28,5	29,0	27,9	29,5	25,6	29,5	29,0	31,2	31,5
Muškarci	23,5	25,6	23,6	24,4	20,9	26,9	25,2	26,2	23,7
žene	31,8	31,2	30,6	32,9	28,5	31,3	31,4	34,4	36,5
Stanovništvo	17,2	18,2	16,9	16,7	17,5	16,3	17,4	17,4	18,0

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

Na temelju podataka u Tablici 1. vidljivo je kako su najpodložnije siromaštvu osobe od 65 ili više godina dakle starije stanovništvo. Baziramo li se na spolove vidljivo je kako su starije osobe ženskog spola ugroženije od svih. U ovom promatranom razdoblju žene u svim aspektima života imaju veću stopu rizika od siromaštva nego muškarci. Kretanja stopa poprilično su ujednačene i nema većih oscilacija. Jedina zamjetnija razlika je vidljiva u 2009. godini kod osoba starijih od 65 gdje je stopa rizik kod žena iznosi 36,5%, dok je kod muškaraca 23,7%, a to je razlika od skoro 13 postotnih poena.

3.2 Stopa relativnog siromaštva prema tipu kućanstva

Tablica 2: Stopa relativnog siromaštva prema tipu kućanstva

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Tipovi kućanstva									
Jednočlano kućanstvo	33,3	35,1	34,7	35,9	31,1	38,1	36,5	39,8	43,2
Muškarci	22,4	28,6	28,3	27,6	(22,1)	34,0	27,9	31,1	28,2
Žene	36,7	37,5	37,3	40,5	34,2	39,8	39,8	43,3	50,2
Jednočlano kućanstvo, osoba u dobi između 30 i 64 godine	26,1	26,2	(24,7)	28,1	25,7	29,0	28,2	28,0	30,6
Jednočlano kućanstvo, osoba u dobi od 65 godina ili više	40,4	41,2	41,8	41,9	35,2	43,8	41,5	47,8	50,9
Dvije odrasle osobe bez uzdržavane djece, obje mlađe od 65 godina	11,9	16,3	11,8	14,4	12,3	13,6	17,7	16,4	14,4
Dvije odrasle osobe bez uzdržavane djece, barem jedna osoba od 65 godina ili više	27,5	30,1	26,1	28,7	25,6	29,0	28,7	28,1	28,7
Druga kućanstva bez uzdržavane djece	9,7	9,4	9,3	9,0	7,7	10,6	8,9	6,9	7,2
Samohrani roditelj s jednim ili više uzdržavane djece	28,9	27,7	(29,1)	21,0	34,8	32,9	(26,0)	40,4	(24,5)

Dvije odrasle osobe s jednim djetetom	13,0	11,2	14,9	9,8	12,8	11,7	11,2	10,7	12,1
Dvije odrasle osobe s dvoje djece	14,9	12,8	13,7	10,5	13,1	8,2	10,1	12,8	14,1
Dvije odrasle osobe s troje i više djece	15,9	24,9	19,1	24,2	31,0	24,5	25,9	18,9	31,7
Ostala kućanstva s uzdržavanom djecom	16,8	15,0	13,0	13,1	13,4	8,0	12,3	11,6	11,9
Stanovništvo	17,2	18,2	16,9	16,7	17,5	16,3	17,4	17,4	18,0

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

Jednočlana kućanstva, samohrani roditelj s jednim ili više uzdržavane djece te dvije odrasle osobe bez uzdržavane djece od kojih barem jedna starija od 65 godina u razdoblju od 2001. do 2009. imaju veći rizik od siromaštva u odnosu na državni prosjek. U jednočlanim kućanstvima gdje je osoba starija od 65 godina stopa rizika jedino u 2005. pada ispod 40% , da bi u 2009. dosegla visokih 50,9% (stopa na razini države u toj godini je iznosila 18,0%). Isto tako žene su u većem riziku od siromaštva nego muškarci.

Kućanstva s više odraslih osoba i bez uzdržavane djece imaju najniže stope rizika, koje nikada ne rastu iznad 10%.

Analizirajući kućanstva koja imaju uzdržavane djece u najpovoljnijoj situaciji su ona s jednim djetetom, dok ona s više uzdržavane djece imaju stopu rizika za otprilike 10 postotnih poena veću od prosječne.

Uzdržavano dijete je svaka maloljetna osoba, dakle osobe mlađe od 18 godina. Isto tako uzdržavanom osobom se smatraju i one od 18 do 24 godine koje žive s minimalno jednim roditeljem i ekonomski su neaktivni.¹⁰

3.3 Stopa relativnog siromaštva prema ekonomskoj aktivnosti i spolu

Tablica 3.: Stopa relativnog siromaštva prema ekonomskoj aktivnosti i spolu 2001.-2009.

Godina	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Skupine prema tipu ekonomske aktivnosti									
Zaposlenici	5,2	5,8	5,2	4,4	3,9	2,8	4,1	3,7	4,4
Muškarci	6,0	6,6	6,0	4,5	5,0	(3,3)	5,0	4,8	5,7
Žene	4,1	4,9	(4,3)	(4,3)	(2,7)	(2,1)	(3,1)	(2,4)	(2,7)

¹⁰ DZS: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm

Samozaposleni	20,1	19,0	18,4	22,6	19,7	18,5	17,9	22,3	19,5
Muškarci	20,0	17,3	16,8	21,7	20,3	18,6	18,6	20,4	17,6
Žene	20,2	21,0	20,1	23,8	19,1	18,4	16,9	24,6	21,4
Nezaposleni	32,2	35,0	32,4	32,0	33,4	31,2	34,5	32,6	37,4
Muškarci	35,6	42,5	39,7	39,4	36,9	34,6	42,8	39,3	40,7
Žene	29,6	28,1	26,6	25,7	30,0	28,5	27,0	27,1	34,7
Umirovljenici	21,3	23,2	20,7	20,5	19,3	22,7	22,8	23,4	24,3
Muškarci	19,4	23,7	20,3	20,5	19,1	23,6	22,3	21,2	21,9
Žene	22,9	22,9	21,0	20,5	19,5	22,1	23,1	25,1	26,3
Ostali ekonomski neaktivni	20,0	21,3	20,3	19,7	23,7	24,9	28,2	26,1	26,5
Muškarci	15,8	19,5	17,7	14,8	19,2	20,1	29,7	20,6	20,0
Žene	22,7	22,7	22,0	23,0	26,8	27,3	32,4	29,1	29,9
Stanovništvo	17,1	18,2	16,9	16,7	17,5	16,3	17,4	17,4	18,0

Izvor: siromaštvo i dohodovne nejednakosti u Hrvatskoj: 2001-2009., str.250.

Logično je kako su nezaposlene osobe sklonije siromaštvu od onih sa zaposlenjem. To je vidljivo i u Tablici 3. jer jedino oni imaju stopu rizika od siromaštva iznad 30%. Zanimljivo je i to kako nezaposlene žene imaju dosta manju stopu rizika u odnosu na muškarce. Jedino u 2005. stopa rizika kod nezaposlenih žena se penje na 30% i doseže svoj maksimum, dok je kod muškaraca maksimalan iznos dosegla 2007. kada je iznosila 42,8%. Stope rizika kod umirovljenika su za 1/3 veće od nacionalnog prosjeka.

Siromaštvo najviše pogađa starije stanovništvo i umirovljenike. Gledajući prema statusu zaposlenja najugroženiji su nezaposleni što nije iznenađujuće. Kućanstva s natprosječnim rizikom od siromaštva su jednočlana, samohrani roditelji i kućanstva u kojima žive troje ili više uzdržavane djece.

4 POKAZATELJI SIROMAŠTVA U RAZDOBLJU OD 2010. DO 2018.

Pokazatelji siromaštva ogledaju se u konceptu relativnog siromaštva koje u obzir uzima dohodak kojim kućanstvo raspolaže, veličinu kućanstva (broj članova) te raspodjelu dohotka unutar same populacije. RH provodi Anketu o dohotku stanovnika¹¹. Provodi se na godišnjoj razini i temeljem uzorka slučajno izabranih privatnih domova (ne ubrajaju se domovi za starije i nemoćne, zatvori i slično). **Kućanstvo** je svaka zajednica bilo obiteljska ili neka druga čiji članovi žive zajedno i svoje prihode koje su zaradili troše na podmirivanje zajedničkih životnih potreba (hrana, stanovanje, zdravstvo i ostalo). Kako bi se prikazalo stvarno stanje siromaštva u Republici Hrvatskoj uzimaju se podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske. DZS u suradnji sa Svjetskom bankom 1998.g. provodi prvo istraživanje siromaštva. Državni zavod za statistiku pokazatelje dijeli na:

- Stopa rizika od siromaštva
- Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti
- Stopa teške materijalne deprivacije
- Osobe u kućanstvu s vrlo niskim intenzitetom rada
- Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera
- Stopa rizika od siromaštva određena prema pragu rizika od siromaštva za promatranu godinu
- Prosjek raspoloživog dohotka po kućanstvu

Tablica 4: Pokazatelji siromaštva od 2010. do 2018.

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Stopa rizika od siromaštva, %	20,6	20,9	20,4	19,5	19,4	20,0	19,5	20,0	19,3
Prag rizika od siromaštva, kune									
Jednočlano kućanstvo	25586	24400	24000	22916	23760	24979	26156	28070	29820
Kućanstvo sa dvije odrasle osobe i dvoje djece	53731	51240	50400	48124	49896	52456	54928	58946	62622
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, %	31,1	32,6	32,6	29,9	29,3	29,1	27,9	26,4	24,8
Osobe u teškoj materijalnoj deprivaciji (3 ili više stavki),	14,3	15,2	15,9	14,7	13,9	13,7	12,5	10,3	8,6

¹¹ Državni zavod za statistiku: dostupno na: <https://www.dzs.hr/>

%									
Osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada, %	13,9	15,9	16,8	14,8	14,7	14,4	13,0	12,2	11,2
Nejednakost distribucije dohotka-kvintilni omjer (S80/S20)	5,5	5,6	5,4	5,3	5,1	5,2	5,0	5,0	5,0
Ginijev koeficijent	31,6	31,2	30,9	30,9	30,2	30,4	29,8	29,9	29,7

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

4.1 Stopa rizika od siromaštva

Stopa rizika od siromaštva najosnovniji je pokazatelj siromaštva. Odnosi se na minimalni dohodak koji je potreban kućanstvu kako bi moglo zadovoljiti osnovne životne potrebe. Važno je napomenuti kako ona ne pokazuje koliki je stvaran broj siromašnih, već koliki postotak stanovnika ima dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Taj prag je postavljen na 60% od srednje vrijednosti ekvivalentnog raspoloživog dohotka svih kućanstava.¹²

Na temelju podataka iz Tablice 4. može se zaključiti kako nema velikih oscilacija tijekom prošlog desetljeća. Primjećuje se da je 2011. godine stopa rizika bila najveća te je iznosila 20.9%.

4.2 Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti

Ovaj pokazatelj odnosi se na sve one koji su u riziku od siromaštva ili se nalaze u teškoj materijalnoj deprivaciji ili pak žive u kućanstvu s niskim intenzitetom rada. U posljednjih deset godina došlo je do pada broja ljudi koji su u rizik od siromaštva od čak 7,8 % što je u svakom slučaju dobar znak.

4.3 Stopa teške materijalne deprivacije

Vrijednost ove stope ukazuje na postotak osoba u kućanstvu koje si ne mogu priuštiti minimalno četiri od devet stavaka materijalne deprivacije.

Kućanstva koja nisu u mogućnosti priuštiti si tjedan godišnjeg odmora izvan kuće odnosi se na ona kućanstva čiji je uzrok tome financijske prirode. Odlazak kod prijatelja ili rodbine, odmor s besplatnim smještajem ili u vlastitoj vikendici/kući za odmor i slično ubraja se u godišnji odmor. Ako barem jedan član kućanstva nije financijski sposoban sebi priuštiti

¹² DZS: Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/MSI%20POKAZATELJI%20SIROMA%20C5%A0TVA%20I%20SOCIJALNE%20ISKLJU%20C4%20CENOSTI.XLSX

odmor, tada se smatra da cijelo to kućanstvo nije u mogućnosti ići na godišnji odmor. Isto tako, ako je taj odmor financiran od strane vanjskih subjekata (banaka, prijatelja, rodbine i slično) gleda se kao da je plaćeno iz vlastitih izvora financiranja.¹³

Kućanstva koja nisu u mogućnosti platiti neočekivani financijski izdatak odnosi se na ona kućanstva koja taj isti izdatak ne mogu podmiriti iz vlastitih izvora, već se moraju dodatno zadužiti. Neočekivani mjesečni izdatak predstavlja mjesečni iznos praga rizika od siromaštva za samačko kućanstvo u prethodnoj godini, a u 2018. je iznosio 2200 kuna. Primjer neočekivanog mjesečnog izdatka jest nenadani kvar na automobilu ili kvar nekog uređaja na čiji bi popravak mogao otići veći dio mjesečnog primanja kućanstva.

Sposobnost spajanja kraja s krajem mogućnost kućanstva da podmiri svoje mjesečne obaveze bez većih problema.

Stopa materijalne deprivacije (3 ili više stavki) odnosi se na postotak osoba koje si zbog financijski loše situacije ne mogu omogućiti minimalno tri stavke od devet stavki materijalne deprivacije. U 2018. je iznosila 23,3%.

Intenzitet materijalne deprivacije pokazuje prosječan broj stavki materijalnog oskudijevanja po osobi. A računa se samo za osobe koje si ne mogu priuštiti tri od devet stavki materijalne deprivacije. U 2018. iznosila je 3,6%.

Pema podacima koje je su lako vidljive na web stranicama Državnog zavoda za statistiku vidljivo je poboljšanje u svim aspektima materijalne deprivacije.

Tablica 5: Stopa teške materijalne deprivacije u 2018.

Postotak osoba koje žive u kućanstvu koje:	
Nisu u mogućnosti priuštiti si adekvatno grijanje u najhladnijim mjesecima, %	7,7
Nisu u mogućnosti priuštiti si tjedan godišnjeg odmora izvan kuće, %	51,3
Nisu u mogućnosti priuštiti si svaki drugi dan obrok koji sadržava meso, piletinu, ribu ili vegetarijanski ekvivalent, %	10,1
Nisu u mogućnosti podmiriti neočekivani financijski izdatak, %	52,9
Kasne s plaćanjem računa za režije, %	17,5
Mogućnost spajanja kraja s krajem, %	
Vrlo teško	14,1
Teško	28,6

¹³ Dzs https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm

S malim poteškoćama	40,4
Uglavnom lako	12,9
Lako	3,3
Vrlo lako	0,6
Financijsko opterećenje ukupnim troškovima stanovanja, %	
Znatno financijsko opterećenje	49,6
S financijskim opterećenjem	45,6
Bez financijskog opterećenja	4,8
Stopa materijalne deprivacije (3 ili više stavki), %	23,3
Intenzitet materijalne deprivacije, prosječan broj stavki	3,6

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

U Tablici 5. vidljivi su pokazatelji materijalne deprivacije za 2018. godinu. Prema informacijama iz tablice može se uočiti kako 7,7% stanovnika Hrvatske sebi nije moglo priuštiti grijanje tijekom hladnih zimskih mjeseci. Uzme li se u obzir da je u Hrvatskoj tada živjelo 4 087 843 stanovnika¹⁴ to je približno 315 tisuća stanovnika. Hrvatska je u svijetu poznata kao ljetna turistička destinacija, no čak 51,3% njenih stanovnika ne može si priuštiti tjedan dana godišnjeg odmora van kuće. Isto tako vidljivo je i to da njih 52,9 % nije u mogućnosti podmiriti neki neočekivani financijski izdatak. 17,5% istih kasni s plaćanjem režija na vrijeme. Bitno je i napomenuti kako samo 0,6% stanovnika Republike Hrvatske, oko 24 tisuće vrlo lako spaja kraj s krajem, dok se njih 14,1% bori iz dana u dan. Zanimljiva je i opservacija da je čak 49,6% stanovnika znatno opterećeno ukupnim troškovima stanovanja, dok njih 4,8% živi bez opterećenja, točnije vrlo lako spajaju kraj s krajem.

4.4 Osobe koje žive u kućanstvu s vrlo niskim intenzitetom rada.

Izračun se vrši za kućanstva bez uzdržavane djece i s uzdržavanom djecom za osobe unutar dobi od 0 do 59 godina, te intenzitetom rada manjim od 0,2.

Tablica 6: Stopa rizika od siromaštva prema intenzitetu rada kućanstva

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Kućanstva bez uzdržavane djece									
Vrlo niski intenzitet rada (0-0,2)	55,3	52,4	52,1	57,3	52,0	59,0	55,7	56,2	61,7

¹⁴ Popis broja stanovnika za 2018. godinu, dostupan na web stranici DZS-a (https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-03_01_2019.htm)

Niski intenzitet rada (0,2-0,45)	22,2	20,7	20,8	18,9	31,2	29,6	27,0	29,6	20,4
Srednji intenzitet rada (0,45-0,55)	9,4	8,6	5,8	7,2	6,8	5,2	4,8	7,1	7,3
Visoki intenzitet rada (0,55-0,85)		1,7	0,8	1,6	0,9	2,7	2,6	4,0	1,6
Vrlo visoki intenzitet rada (0,85-1)	2,0	1,8	1,6	1,6	0,7	1,1	1,1	1,6	1,8
Kućanstva s uzdržavanom djecom									
Vrlo niski intenzitet rada (0-0,2)	82,0	71,7	70,0	71,2	74,1	75,7	78,7	78,7	80,8
Niski intenzitet rada (0,2-0,45)	42,7	40,2	40,9	42,5	37,2	28,0	35,3	49,5	42,0
Srednji intenzitet rada (0,45-0,55)	20,9	19,0	19,1	18,7	20,5	22,7	26,7	26,3	27,1
Visoki intenzitet rada (0,55-0,85)	6,3	4,4	4,0	5,4	4,7	7,3	5,7	4,6	7,0
Vrlo visoki intenzitet rada (0,85-1)	2,1	3,3	2,8	2,8	1,8	1,3	1,4	2,0	1,7

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

Prema podacima iz Tablice 6. kućanstva s vrlo niskim intenzitetom rada neovisno o tome nalaze i se u kućanstvu djeca ili ne imaju najveću stopu rizika od siromaštva. Djeca su svakako veliki faktor u ovome. Kućanstva s vrlo niskim intenzitetom rada i s uzdržavanom djecom daleko ugroženija o ostalih, a u 2010. stopa rizika iznosi visokih 80,2%. Dok je u kućanstvima bez djece 55,3%. U oba slučaja vidljiv je pad od 2010. do 2012. nakon čega dolazi do porasta stope rizika od siromaštva. Vrlo nizak intenzitet rada odnosi se na kućanstva u kojim nitko nije zaposlen ili članovi koji su radno sposobni rade do 20% od ukupnog broja mjeseci u kojima su mogli raditi u referentnom razdoblju¹⁵. Kućanstva s vrlo visokim intenzitetom rada i bez uzdržavane djece su u najmanjoj opasnosti od siromaštva.

4.5 Stopa rizika od siromaštva prema tipu kućanstva

Tablica 7: Stopa rizika od siromaštva prema tipu kućanstva

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Kućanstvo bez uzdržavane djece	22,6	22,8	20,7	20,4	20,4	22,5	21,4	22,1	21,7
Jednočlano kućanstvo	42,2	41,6	35,8	32,4	31,2	38,6	39,9	44,7	44,4
Muškarci	37,6	34,8	31,4	28,2	29,4	34,3	33,3	39,5	36,5
Žene	44,8	45,1	38,0	34,7	32,1	41,1	43,7	47,6	48,9
Jednočlano kućanstvo, osoba mlađa od 65 g.	32,8	35,3	33,9	31,8	30,2	36,0	36,4	39,6	38,4

¹⁵ DZS: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm

Jednočlano kućanstvo, osoba u dobi od 65 ili starija	48,7	45,4	36,8	32,8	31,7	40,4	42,1	47,8	48,1
Dvije odrasle osobe	23,0	24,6	22,0	21,7	20,5	22,7	20,2	22,7	21,6
Dvije odrasle osobe, obje mlađe od 65 godina	21,1	22,9	21,2	22,2	19,2	20,5	18,6	19,8	18,5
Dvije odrasle osobe, barem jedna u dobi od 65 ili više godina	24,6	26,0	22,7	21,3	21,5	24,3	21,2	24,6	23,5
Dvije ili više odraslih osoba	17,8	18,3	17,1	17,5	17,8	18,7	17,0	16,9	16,5
Tri ili više odraslih osoba	12,9	12,3	12,4	13,6	15,3	15,2	14,3	11,9	12,1
Kućanstva s uzdržavanom djecom									
Kućanstva s uzdržavanom djecom	18,9	19,4	20,1	18,9	18,6	17,9	17,9	18,1	17,0
Jedan roditelj s jednim ili više uzdržavane djece	35,9	41,8	37,8	31,7	29,6	33,1	34,0	37,2	36,7
Dvije odrasle osobe s jednim djetetom	17,9	14,2	15,4	15,7	14,2	15,3	16,5	15,7	12,5
Dvije odrasle osobe s dvoje djece	15,8	14,8	16,7	17,4	14,7	16,8	11,0	10,7	9,5
Dvije odrasle osobe s troje ili više djece	27,1	25,3	29,2	30,1	31,3	34,1	31,7	31,3	31,1
Dvije ili više odraslih osoba s uzdržavanom djecom	18,4	18,8	19,6	18,4	18,2	17,4	17,4	17,3	16,4
Tri ili više odraslih osoba s uzdržavanom djecom	17,6	20,5	19,6	16,4	17,4	13,9	16,9	17,5	17,1

Izvor: DZS. <https://www.dzs.hr/>

Prema podacima prikazanim u Tablici 7. u kućanstvima u kojima nema djece najugroženija su ona sačinjena od samo jednog člana. Detaljnijom analizom dolazi se do zaključka da najveću stopu rizika od siromaštva ima jednočlano kućanstvo čiji je član stariji od 65 godina. Isto tako stopa rizika od siromaštva u kojima je jedini član kućanstva žena veća je nego kod muškaraca. Tip kućanstva koji se sastoji od triju ili više odraslih osoba u kojima nema uzdržavane djece u najmanjoj su opasnosti od siromaštva.

Kod kućanstava s uzdržavanom djecom stopa rizika od siromaštva je najviša kod samohranog roditelja s jednim ili više uzdržavane djece i u posljednjih deset godina kreće se između 30% i 40%. Zanimljiva je i činjenica kako kućanstva s dvije odrasle osobe i jednim djetetom u

razdoblju od 2016. do 2018. imaju veću stopu rizik od onih s dvoje odraslih i dvoje uzdržavane djece. Vidljivo je i to da kućanstva s dvije odrasle osobe i dvoje uzdržavane djece uživaju najnižu stopu rizika od siromaštva.

Uvijek se priča kako u djeca velik financijski teret, no gledajući podatke iz Tablice 4. veći rizik od siromaštva imaju ona kućanstva koja nemaju uzdržavanu djecu.

4.6 Stopa rizika od siromaštva prema stupnju obrazovanja

Tablica 8: Stopa rizika od siromaštva prema stupnju obrazovanja

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Predškolsko i osnovnoškolsko									
Ukupno	36,3	36,2	37,0	35,5	34,6	36,6	37,0	36,0	35,5
Muškarci	39,1	39,3	40,6	38,7	35,3	38,7	41,2	37,3	36,5
žene	34,2	34,1	34,8	33,5	34,1	35,1	34,1	35,2	34,7
Srednjoškolsko									
Ukupno	15,2	16,4	15,8	15,8	16,1	16,0	15,5	15,6	15,4
Muškarci	15,7	16,9	16,6	16,6	16,5	16,3	15,7	15,7	15,1
žene	14,6	15,8	15,0	14,8	15,5	15,6	15,3	15,5	15,7
Visokoškolsko									
Ukupno	6,4	6,4	5,1	5,9	6,0	5,1	4,5	4,1	4,7
Muškarci	7,2	6,8	5,4	5,8	6,2	4,8	4,6	3,6	4,4
žene	5,8	6,1	4,8	5,9	5,9	5,3	4,4	4,4	4,9

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

Tablica 8. prikazuje stopu siromaštva baziranu na stupnju obrazovanja. Rezultati nisu ni najmanje iznenađujući zbog toga što su siromaštvu najsklonije osobe s predškolskim i osnovnoškolskim obrazovanjem. Stopa rizika kod osoba s ovim tipom obrazovanja kreće se od 34% do 37%. Može se reći kako je ova brojka prilično ujednačena bez ikakvih većih oscilacija u razdoblju od 2010. do 2018. Isto tako kod osoba s predškolskim i osnovnoškolskim obrazovanjem podložnije siromaštvu su osobe muškog spola.

Što se tiče osoba sa srednjoškolskim obrazovanjem, njihova stopa rizika od siromaštva je upola manja od osoba sa završenom osnovnom školom. Kretanja se uglavnom odvijaju unutar 15%. Može se primijetiti kako nema većih razlika kada su u pitanju muške i ženske osobe.

Osobe visokoškolskog obrazovanja su u najmanjoj opasnosti od siromaštva što je i očekivano. Ukupna stopa rizika od siromaštva kreće se od 4% do 6% bez iznimki. Od 2010. godine ova

stopa je u opadanju. Za razliku od osoba predškolskog i srednjoškolskog obrazovanja u kojima su muškarci ugroženiji od žena, ovdje se ne može reći kako je jedan spol ugroženiji od drugoga.

4.7 Stopa rizika od siromaštva prema spolu i dobi .

Tablica 9: Stopa rizika od siromaštva prema spolu

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupno	20,6	21,0	20,4	19,5	19,4	20,0	19,5	20,0	19,3
Muškarci	19,7	19,7	19,4	18,8	18,7	19,3	18,6	18,9	18,1
žene	21,4	22,0	21,3	20,3	20,1	20,6	20,4	20,9	20,4

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

Tablica 9. prikazuje stanje siromaštva spolova. Stopa rizika od siromaštva nema većih odstupanja te se kreće od 19% do najviših 21% u 2011. Može se zaključiti kako su žene u većem riziku od muškaraca.

Tablica 10: Stopa rizika prema spolu i dobi 2010.-2018.

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
0 - 17 godina									
Ukupno	29,4	31,1	34,8	29,3	29,0	28,2	26,6	25,8	23,7
Muškarci	28,9	30,5	34,4	28,7	27,7	28,0	25,6	26,3	24,2
Žene	29,9	31,6	35,3	29,9	30,4	28,3	27,7	25,4	23,2
6 - 11 godina									
Ukupno	30,3	31,6	34,4	27,3	27,7	28,9	26,7	25,9	23,6
Muškarci	31,0	31,0	34,2	28,0	25,6	29,4	25,4	26,2	23,7
Žene	29,6	32,3	34,6	26,7	29,9	28,3	28,2	25,5	23,5
12 - 17 godina									
Ukupno	33,5	30,1	35,7	31,6	34,2	32,3	30,7	29,0	26,9
Muškarci	31,7	30,7	35,5	31,0	33,9	31,8	31,9	31,0	27,2
Žene	35,4	29,4	36,0	32,3	34,6	32,9	29,4	26,7	26,7
18 - 24 godine									
Ukupno	34,5	34,7	31,6	32,9	31,3	27,9	28,3	25,4	22,1
Muškarci	33,8	33,5	30,0	32,7	30,1	27,5	27,8	24,6	21,5
Žene	35,3	35,8	33,3	33,1	32,6	28,3	28,9	26,3	22,8
25 - 54 godine									

Ukupno	27,9	30,2	31,0	28,1	27,7	27,0	25,0	22,8	20,5
Muškarci	28,8	31,7	32,4	29,7	29,2	28,4	27,0	24,1	21,1
Žene	27,0	28,6	29,5	26,5	26,1	25,5	23,0	21,5	19,9
55 – 64 godine									
Ukupno	33,2	36,1	34,4	32,1	33,0	33,3	31,4	29,1	29,7
Muškarci	32,4	34,9	32,6	31,4	30,0	30,1	29,1	26,7	27,3
Žene	33,9	37,1	36,2	32,7	35,7	36,3	33,5	31,3	32,0
65 ili više godina									
Ukupno	37,5	36,4	33,1	31,9	29,7	31,9	32,8	32,7	32,0
Muškarci	31,3	29,2	26,8	26,8	26,1	28,2	28,0	27,7	27,3
Žene	41,6	41,1	37,2	35,3	32,1	34,4	36,0	36,1	35,2

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

U Tablicu 10. se uz stopa rizika prema spolu u priču uključuju i određeni periodi života. Tako je vidljivo da je stopa rizika od siromaštva kod maloljetnih osoba u 2012. dosegla svoj maksimum od 34,8%. Nakon toga dolazi do stalnog opadanja, da bi na u 2018. iznosila 23,7%, što je ujedno najniži stopa u proteklom desetljeću. Upletu li se u priču spolovi, zaključuje se kako su žene sve do 2017. imale neznatno veću stopu rizika od siromaštva.

U razdoblju života od 6 godina pa sve do 65 ili više nema prevelikih razlika u kretanju stope rizika od siromaštva. U svim razdobljima stopa se kreće od 20% do 30%.

Što se tiče osoba od 18 godina do 24 godine, stopa je u stalnom padu. Može se zaključiti kako su siromaštvu o ovom razdoblju života sklonije žene od muškaraca.

Osobe u rasponu od 25 do 54 godine najmanje su podložna siromaštvu. Ta činjenica ne čudi s obzirom na to da je tad čovjek u naponu radne snage te najsposobniji za rad.

Ljudi koji su dosegli takozvane „pozne godine“, dakle 65 godina ili više skloniji su siromaštvu. Ta činjenica ne iznenađuje posebno ovdje u Hrvatskoj gdje je općepoznata činjenica kako mnogi umirovljenici jedva spajaju kraj s krajem. Uz to da se primijetiti kako su starije ženske osobe vidno ugroženije od muškaraca.

4.8 Ostali pokazatelji siromaštva

4.8.1 Pokazatelj dohodovne nejednakosti

Tablica 11: Ginijev i kvintilni koeficijent

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ginijev koeficijent	31,6	31,2	30,9	30,9	30,2	30,4	29,8	29,9	29,7
Kvintilni omjer (S80/S20)	5,5	5,6	5,4	5,3	5,1	5,2	5,0	5,0	5,0

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

Ginijev koeficijent predstavlja mjeru nejednakosti raspodjele u dohotku. Kada bi postojala savršena jednakost, to podrazumijeva da svaka osoba prima jednak dohodak, tada bi Ginijev koeficijent iznosio 0%. Suprotno tome, što je vrijednost bliža 100%, tada je dohodovna nejednakost veća.¹⁶ Ginijev koeficijent proteklih godina iznosi približno 30%. Vidi se trend opadanja što je pozitivna stvar. To znači da se jednakost raspodjele dohotka izjednačava, ali neznatno.

Kvintilni omjer (S80/S20) je još jedan od pokazatelja dohodovne nejednakosti i predstavlja odnos između petog i prvog kvintila distribucije dohotka, odnosno odnos ukupnog ekvivalentnog dohotka 20% populacije s najmanjim dohotkom.¹⁷ U razdoblju od 2016. do 2018. godine on iznosi 5,0 što znači da je dohodak 20% stanovnika s najvišim ekvivalentnim raspoloživim dohotkom uživalo 5 puta veći dohodak od 20% stanovnika s najmanjim ekvivalentnim raspoloživim dohotkom.

4.8.2 Raspršenost oko praga siromaštva

Tablica 12: Raspršenost oko praga rizika od siromaštva, %

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
40%-tni prag	8,5	8,9	9,0	8,2	8,2	7,9	8,5	8,1	8,3
50%-tni prag	13,4	14,0	14,1	13,5	13,4	13,5	13,5	13,4	13,6
70%-tni prag	27,2	27,6	27,5	26,1	27,0	26,9	29,6	27,4	26,2

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

¹⁶ Državni zavod za statistiku: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm

¹⁷ DZS: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm

Raspršenost prema pragu rizika od siromaštva pokazuje postotak osoba koji su u riziku od siromaštva kada je prag rizika postavljen na 40%, 50% i 70% medijana ekvivalentnog dohotka.

4.8.3 Stopa rizika od siromaštva prema statusu stanovanja

Tablica 13: Stopa rizika od siromaštva prema statusu stanovanja

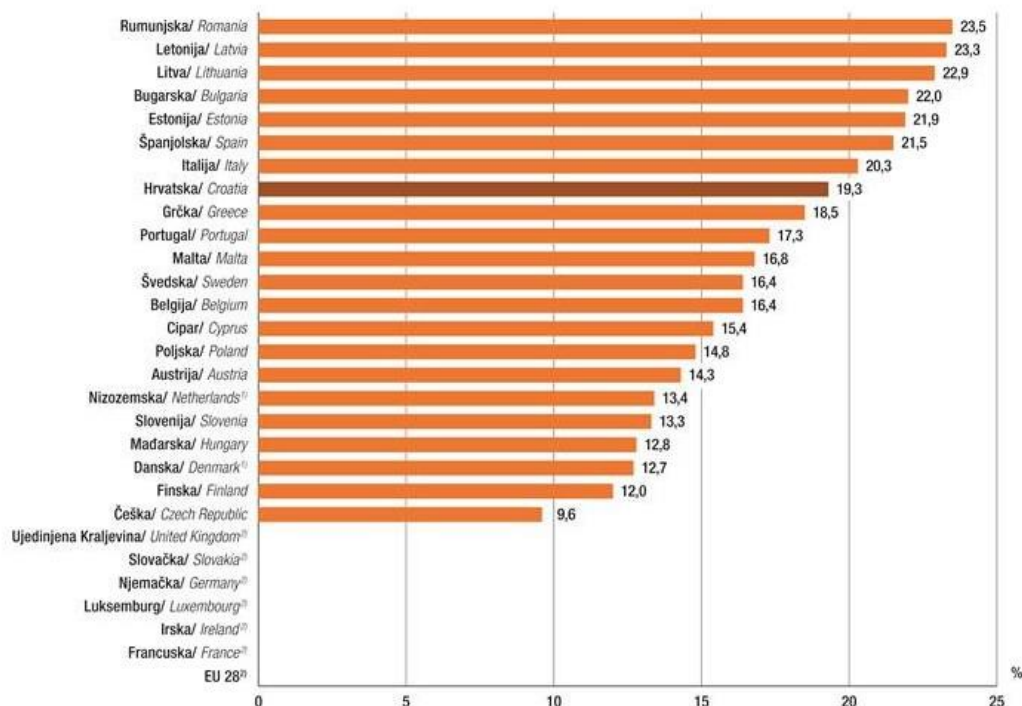
Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Stanar	21,5	24,9	28,7	27,9	26,0	20,9	27,4	30,9	29,7
Vlasnik ili stanuje besplatno	20,5	20,8	20,1	19,2	19,2	20,0	19,3	19,6	18,9

Izvor: DZS, <https://www.dzs.hr/>

Što se tiče rizika od siromaštva kada su u pitanju statusi stanovanja vidljivo je kako su osobe koje žive kao podstanari ugroženiji od onih koji žive u vlastitoj rezidenciji. Taj podatak ne iznenađuje jer su osobe koje imaju riješeno stambeno pitanje manje sklone siromaštvu od onih koji svaki mjesec od svog osobnog dohotka moraju izdvajati dio za stanarinu. Zanimljiva je činjenica kako je u 2015. razlika između dva tipa iznosila samo 0.9 postotnih poena. Stopa rizika od siromaštva kod vlasnika stambenih prostora kreće se između 19%-20%. Kada su u pitanju osobe koje nisu vlasnici prostora u kojem žive situacija je suprotna. Njihove stope se iz godine u godinu povećavaju/smanjuju za minimalno 2 postotna poena. Najveća promjena dogodila se u razdoblju od 2014. do 2016.. U tom periodu stopa od 26,0% iz 2014. opada na 20,9% u 2015., da bi u 2016. ponovo narasla na 27,4%. Već iduće godine doseže svoj maksimum od 30,9%.

4.8.4 Usporedba Hrvatske i ostalih članica Europske unije u 2018.

G-3. STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA, USPOREDBA ZEMALJA EUROPSKE UNIJE I REPUBLIKE HRVATSKE U 2018.
AT-RISK-OF-POVERTY RATE, COMPARISON BETWEEN EU COUNTRIES AND REPUBLIC OF CROATIA, 2018

Slika 1: Stopa rizika od siromaštva, usporedba sa ostalim zemljama članicama EU.(2018) Izvor: DZS, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm

Na slici 1. države na dnu ljestvice nisu omogućile adekvatne podatke i zato ih se isključuje iz analize. Rumunjska sa stopom rizika od 23,5% slovi kao najsiromašnija zemlja Europe. Odmah iza nje nalazi se Latvija sa stopom manjom za 0,02 postotna poena. Državama poput Španjolske, Portugala, Italije, Bugarske, Estonije petina stanovnika ima ukupni ekvivalentni dohodak ispod praga rizika od siromaštva. Hrvatska se nalazi ispod 20%, sa stopom rizika od 19,3%. Češka je jedina Europska država sa stopom rizika od siromaštva manjom od 10%, točnije 9,6%. Najbliže njoj nalazi se Finska sa 12%. Slovenija sa 13,3%, te Mađarska sa 12,8% poprilično su uspješnije u borbi protiv siromaštva od Hrvatske.

5 BORBA PROTIV SIROMAŠTVA

5.1 Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH (2014.-2020.)

Najvažniji je dokument u Republici Hrvatskoj u borbi protiv siromaštva. Strategija sadrži sliku siromaštva i socijalne isključenosti u RH te uzroke koji su doveli do postojećeg stanja. Temeljni međunarodni dokumenti poput Milenijske deklaracije¹⁸ nalažu obvezu u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Strategija se bazira se na osiguravanju zadovoljavajućih uvjeta ka ostvarenju triju glavnih ciljeva:

- **Sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih** – omogućavanje boljih standarda života i uvjeta školovanja za djecu, te razni poticaji za visoko obrazovanje i cjeloživotno učenje, te dostupnije socijalne usluge za sve građane (zdravstvena zaštita, obrazovanje, socijalna skrb)
- **Smanjenje broja siromašnih i socijalno isključenih osoba** – do 2020. RH ima u planu smanjiti broj osoba u riziku od siromaštva za 150 tisuća stanovnika, povećanje udjela populacije u dobi od 30-34 sa završenim visokim stupnjem obrazovanja, povećanje stope zaposlenosti od 2020., smanjenje broja ljudi koji prerano napuste školovanje.
- **Uspostava koordiniranog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti**

Kako bi došlo do ostvarenja ovih ciljeva predložene su aktivnosti u okviru osam strateških područja.

- Obrazovanje i cjeloživotno učenje
- Zapošljavanje i pristup zapošljavanju
- Stanovanje i dostupnost energije
- Pristup socijalnim naknadama i uslugama
- Pristup zdravstvenom sustavu
- Skrb o starijim osobama
- Borba protiv zaduženosti i financijske neovisnosti
- Uravnoteženi regionalni razvoj

¹⁸ Politički dokument UN-a za 21. stoljeće, kolovoz 2020.

Obrazovanje i cjeloživotno učenje na dugoročnom planu su postavljeni kao temeljno i najvažnije strateško područje.

5.2 Europa 2020.

Temeljni strateški dokument Europske unije za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Usvojena je 2010. godine i predstavljena kao novi zajednički cilj u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti na razini Europske unije. Temeljni ciljevi u borbi sa siromaštvom su:

- Smanjenje broja Europljana koji žive ispod nacionalnog praga siromaštva za 25%
- Više od 20 milijuna ljudi izbaviti iz siromaštva.

Broj osoba koje su se nalazile u neposrednoj opasnosti od siromaštva i socijalne isključenosti bilježio je rast u razdoblju od 2009. do 2012., zatim počinje opadati. U 2018. za razliku od 2008. taj broj se smanjio za 8,2 milijuna¹⁹. Kako bi ovaj cilj učinila mogućim Europska komisija u prosincu 2010. pokreće Europsku platformu protiv siromaštva i socijalne isključenosti s tim i ključne inicijative kao što su ocjenjivanje strategija aktivnog uključivanja na nacionalnoj razini i Bijelu knjiga o mirovinama.

No daljnjim povećanjem stope siromaštva Europska komisija je primorana donijeti dvije nove inicijative. „Ususret socijalnom ulaganju za rast i koheziju - Paket mjera za socijalno ulaganje“ u veljači 2013. Komisija predlaže državama članicama da prednost daju socijalnom ulaganju u ljude kako bi se ulaganjem u djecu prekinuo krug ugroženosti. U listopadu 2013. Komisija predstavlja Prijedlog o jačanju socijalne dimenzije upravljanja ekonomskom i monetarnom unijom. Pet je ključnih pokazatelja:

- nezaposlenost
- nezaposlenost mladih i udio mladih koji su nezaposleni i nisu uključeni u programe obrazovanja ili osposobljavanja (NEET)
- raspoloživi dohodak kućanstva
- Stopa ugroženosti od siromaštva
- Nejednakost u dohotku

2014. ovi pokazatelji su uvršteni u Zajedničko izvješće o zapošljavanju Godišnjeg pregleda rasta. 2015. u Izvješću o mehanizmu upozoravanja za postupak u slučaju makroekonomske

¹⁹ Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Income_poverty_statistics/hr&oldid=469037

neravnoteže , dodana su tri pokazatelja povezana sa samom zaposlenošću (stopa aktivnosti, stopa dugotrajne nezaposlenosti i stopa nezaposlenosti mladih). U travnju 2017. Komisija uspostavlja europski stup socijalnih prava u cilju stvaranja boljih životnih standarda i radnih uvjeta.

Ulaskom u Europsku uniju Hrvatska je prihvatila **Garanciju za mlade** čiji je cilj poboljšanje položaja mladih na tržištu rada, osiguravanje njihove budućnosti i smanjenje rastućeg broja nezaposlenih mladih osoba.

ZAKLJUČAK

Tema ovog završnog rada jest analiza pokazatelja siromaštva u razdoblju od 2000. do 2018. Kako bi se lakše provela analiza razdoblja su podijeljena u dekade.

Može se zaključiti kako je stanovništvo danas generalno siromašnije nego što je bilo 2000-ih. Neke stvari se nikada ne mijenjaju, pa tako činjenica da samozaposleni, umirovljenici i ostale neaktivne osobe imaju stope rizika veće od nacionalnih prosjeka. Poznata je poslovice „na mladima svijet ostaje“, no sudeći prema podacima u tablicama 1. i 10. mladi se danas nalaze u težoj situaciji nego njihovi vršnjaci desetak i više godina. Vidljiv je utjecaj velike svjetske krize koja je zahvatila prostore Republike Hrvatske 2008. Nisu samo mladi ti koji su nastradali. U razdoblju od 18 do 55 godina čovjek je radno najaktivniji. Ako se analiziraju kretanja siromaštva vidljiv je porast nakon krize 2008. kada se stope rizika od siromaštva skoro udvostručuju. U proteklih nekoliko godina vidljiv je trend odlaska mladih u druge zemlje članice EU u potrazi za zaposlenjem. Po pitanju umirovljenika situacija nije ništa bolja. Danas se sve češće mogu vidjeti žalosni prizori u kojima se najstariji stanovnici nalaze ispred kontejnera. To je danas nažalost postalo svakodnevice. Ako pogledamo turiste koji dolaze na ljetovanje u Lijepu našu, povećani broj njih su ljudi u poznim godinama života koji uživaju u zasluženju mirovini. Većina hrvatskih umirovljenika nije u takvoj mogućnosti. U prilog siromaštvu nikako ne ide ni činjenica da je Hrvatska u jednom razdoblju imala preko 300 tisuća nezaposlenih. Ljudi su masovno ostajali bez posla zbog propasti velikih državnih i privatnih poduzeća kao što su brodogradilišta, Rafinerija nafte Sisak i ostale.

Kriza je svakako ostavila velike posljedice na hrvatsko stanovništvo. Mnogi kažu kako u Hrvatskoj ne postoji srednji sloj stanovništva. Pod tim misli se na one koji si mogu priuštiti ljetovanje ili zimovanje jednom godišnje, žive pristojno iz mjeseca u mjesec. Siromaštvo je koncentrirano na području istočne Hrvatske te ruralnim područjima. Život na selu u današnje vrijeme je teži nego što je bio prije. Upravo iz tih razloga ljudi napuštaju sela i odlaze u potragu za boljim životom u gradove. Ulaskom u Europsku uniju Hrvatska je posvetila više vremena borbi protiv siromaštva, no još je veliki put ispred nje. Siromaštvo pospješuje i neravnopravnost odnosa cijena proizvoda i usluga i visine plaća. Često se može čuti kako se ljudi žale da su u RH cijene proizvoda po europskim standardima dok su plaće znatno niže.

Brojne su prepreke na putu ka istrebljenju siromaštva. Uz to što je Hrvatska preživjela Domovinski rat 90-ih, globalnu krizu 2008. od koje se polako oporavila svijet je zahvatila globalna pandemija Korona virusa. Još se ne zna u kolikoj će mjeri ova situacija utjecati na

hrvatsko gospodarstvo, no posljedica će svakako biti. Pad BDP-a je očekivan jer je Hrvatska jedna od onih zemalja koja se uvelike oslanja na turizam i zbog toga se očekuje porast stopa rizika od siromaštva u svim kategorijama.

LITERATURA

1. Bejaković P.: Pojmovnik, Institut za javne financije, Zagreb, str.133.-135.,
2. Državni zavod za statistiku: dostupno na: <https://www.dzs.hr/> raspoloživo na dan: 23.08.2020.
3. DZS: Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2015.-konačni rezultat: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/14-01-01_01_2016.htm raspoloživo na dan: 24.08.2020.
4. DZS: Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2016.-revidirani podaci: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/14-01-02_01_2017.htm raspoloživo na dan: 24.08.2020.
5. DZS: Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2017.: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm raspoloživo na dan: 25.08.2020.
6. DZS: Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2018.: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm raspoloživo na dan: 25.08.2020.
7. DZS: Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/MSI%20POKAZATELJI%20SIROMA%C5%A0TVA%20I%20SOCIJALNE%20ISKLJU%C4%8CENOSTI.XLSX raspoloživo na dan: 23.08.2020.
8. DZS: Pokazatelji siromaštva u 2012. - konačni rezultat: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/14-01-02_01_2013.htm: Raspoloživo na dan: 24.08.2020.
9. DZS: Pokazatelji siromaštva u 2013.-Konačni rezultat: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/14-01-02_01_2014.htm raspoloživo na dan: 24.08.2020.
10. DZS: Pokazatelji siromaštva u 2014.-Konačni rezultat: dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/14-01-02_01_2015.htm raspoloživo na dan: 24.08.2020.
11. Europski parlament: Borba protiv siromaštva, socijalne isključenosti i diskriminacije: dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/60/borba-protiv-siromastva-socijalne-iskljucenosti-i-diskriminacije>, raspoloživo na dan: 29.08.2020.

12. Eurostat: statistički podaci o dohodovnom siromaštvu: dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Income_poverty_statistics/hr&oldid=469037 raspoloživo na dan: 23.08.2020.
13. Gfk Croatia: Indikatori za procjenu rizika od siromaštva, dostupno na: mdomsp.gov.hr Raspoloživo na dan: 26.08.2020.
14. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. raspoloživo na dan 23.08.2020.
15. Malenica Z. (2011): Siromaštvo u Hrvatskoj (1990-2010), str. 69.
16. Peruško E. (2017.): Stanje i trend siromaštva u Republici Hrvatskoj: str. 3.-8. (Završni rad) raspoloživo dan: 23.08.2020.
17. Popis broja stanovnika za 2018, Državni zavod za statistiku: dostupan na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-03_01_2019.htm: raspoloživ na dan: 24.08.2020.
18. Pradham M., Ravallion M. (1998.): Measuring Poverty Using Qualitative Perceptions of Welfare Raspoloživo na dan: 23.08.2020.
19. Rowntree B.S. (1901.): Siromaštvo: studija života u gradu
20. Šućur Z.: Siromaštvo i dohodovne nejednakosti u Hrvatskoj:2001.-2009.:str. 245.-255.
21. Vlada Republike Hrvatske: Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.), dostupno na: <https://vlada.gov.hr/>, raspoloživo na dan: 29.08.2020.
22. Vukoja I. (2019.): Medij i siromaštvo u Hrvatskoj: str 11.-14. (Diplomski rad)
23. World Bank, (2000.) Making Transition Work for Everyone: Poverty and Inequality in Europe and Central Asia: dostupno na: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/571801468037741599/making-transition-work-for-everyone-poverty-and-inequality-in-europe-and-central-asia>: raspoloživo na dan: 23.08.2020.

SAŽETAK

Siromaštvo je oduvijek veliki problem u Republici Hrvatskoj. Analizom stopa siromaštva u periodu od 18 godina zaključak je taj da je Hrvatska u povoljnijoj situaciji bila na početku 21.stoljeća. Ulaskom u novu dekadu, Hrvatska se suočava s većim stopama rizika od siromaštva. Veliku ulogu u tome imala je globalna kriza koja je pogodila svijet 2008. godine. Što se tiče društva najugroženiji su umirovljenici, nezaposlene osobe te osobe starije od 65 godina. Hrvatska je tip zemlje u kojoj je teško izvući se iz ralja siromaštva. Prilike za takvo što događaju se iznimno rijetko. Bitno je naglasiti da je siromaštvo koncentrirano na istoku Hrvatske, te područjima pogođenim ratom 90-ih, te u ruralnim područjima. U odnosu na susjedne države članice EU, Hrvatska je u najgorem položaju. Od nje su bolje i Slovenija i Mađarska. Ulaskom u Europsku uniju prihvaćen je prijedlog Europa 2020. kako bi se smanjilo siromaštvo na ovim prostorima.

Ključne riječi: siromaštvo, stopa rizika od siromaštva, borba protiv siromaštva, Republika Hrvatska

SUMMARY

Poverty has always been a big problem in the Republic of Croatia. Analyzing poverty rate over a period of eighteen years the conclusion is that Croatia was in more favorable situation in the beginning of the 21st century. Entering a new decade Croatia faces higher at-risk-of-poverty rates. The global crisis that hit world in 2008 has played a big role in that. Most vulnerable people in society are pensioners, unemployed people, and people over the age of 65. Croatia is a type of country in which is very hard to save yourself from poverty. Opportunities for such thing happen rarely. It is important to emphasize that poverty is concentrated in eastern Croatia, areas affected by war in 1990s, and in rural parts of country. Compared to countries closest to Croatia it can be said that Croatia is in worst state. Both Slovenia and Hungary are in better position. By joining the European Union, Croatia has accepted The Europe 2020. strategy, in order to reduce at-risk-poverty rate in its areas.

Key words: poverty, at-risk-poverty rate, fight against poverty, the Republic of Croatia